

цілому, розвиваються в процесі творчої діяльності і потребують педагогічного професійного керівництва. Оцінюючи музичні здібності, потрібно звертати увагу на скриті в глибині психіки індивідуальні особливості, оскільки обдарованість характеризується багаторівневими полікультурними творчими ознаками.

Література

1. Бех І.Д. Від волі до особистості / І.Д. Бех. - К.: ВПА, 1995. - 202 с.
2. Зись А.Я. В поисках художественного смысла / А.Я. Зись. - М.: Искусство, 1991.-359 с.
3. Еремеев А.Ф. Талант как безусловная основа художественного творчества / А.Ф. Еремеев. -К.: Знання, 1999.-56 с.
4. Лейтес Н.С. Способности и одаренность в детские годы / Н.С. Лейтес. - М.: Знание, 1984. - 78 с.
5. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей // Избр. труды: В 2т.- Т.1 / Б.М. Теплов. - М.: Педагогика, 1985. - С.32 - 200.
6. Эфроимсон В.П. Загадки гениальности / В.П. Эфроимсон. - М.: Искусство, 1991. — С. 5-20.

М.В. Вацьо,
Заслужений працівник культури України,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

ВПРОВАДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДИТЯЧОГО МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Урок музичного мистецтва в початковій школі залежить від багатьох умов і принципів, які розкривають успішність роботи вчителя музичного мистецтва і якими йому необхідно керуватись в процесі художньо-естетичної діяльності. Ці умови і принципи формують міцну навчально-методичну базу. До них належить така важлива складова як підбір музичного матеріалу для навчальної і виховної роботи з дітьми, який необхідно здійснювати з акцентом на музичний фольклор, який найбільш близький за естетичними запитами і смаками школярам [4, с. 14]. Український дитячий музичний фольклор і пов'язана з ним система музичних знань, умінь і навичок учнів повинні формулювати основний зміст роботи вчителя музичного мистецтва, забезпечувати принципи структурної єдності музичного виховання і освіти.

На уроках музичного мистецтва вчитель зобов'язаний взяти за основу музичний фольклор, який є головним засобом художньо-естетичного впливу на духовний світ школярів, на сферу їх емоцій і почуттів, на їх морально-естетичне виховання.

Аналіз попередніх досліджень. Педагогічний потенціал українського дитячого музичного фольклору, можливості його використання у освітньому процесі початкової школи активно досліджуються науковцями. Останнім часом була відокремлена така галузь, як музична етнопедагогіка, завданням якої є цілеспрямоване вивчення, осмислення і впровадження в практику педагогічної освіти та виховання народної музичної спадщини. Музикознавчі напрями етномузичної творчості в музичній педагогіці розглядаються в працях Б. Асаф'єва, В. Медушевського, Є. Назайкінського, В. Остроменського та ін.

Питання ефективного використання творів українського дитячого музичного фольклору в процесі мистецької освіти й виховання учнів початкових класів знаходиться в полі зору мистецької, та музичної педагогіки (О. Апраксіна, Н. Ветлугіна, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Михайличенко, Н. Ничкало, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, В. Шульгіна та ін.).

Мета статті. Розкрити та обґрунтувати особливості впровадження українського дитячого музичного фольклору в освітній процес початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Український дитячий музичний фольклор має широкі можливості для формування в молодших школярів основ національної свідомості.

Фольклор - це сукупність звичаїв, обрядів, пісень та інших явищ народного побуту або, іншими словами, - народна творчість. Головними ознаками фольклору, що відрізняють його від інших видів мистецтва, є колективність, усний спосіб творення і поширення фольклорних творів. Музичний фольклор включає в себе вокальну, інструментальну і музично-танцювальну творчість народу [1, с. 2].

Дослідників дитячого фольклору давно цікавить питання впливу народної творчості на виховання дітей.

Досвідчені вчителі, зокрема вчителі мистецької підготовки, не могли не звертатися до джерел народного генія і не черпати з нього життєдайну силу прекрасних його творінь. Так, відомий композитор і педагог К.Г. Стеценко багато сил та енергії віддав добору та обробці українських народних пісень для використання їх в шкільній практиці, а діяльність засновника педагогіки загальноосвітнього профілю В.М. Шацької наскрізь пронизана увагою до народної пісні [2, с. 329].

В процесі вивчення зразків народної музичної творчості на уроках музичного мистецтва необхідно використовувати у тісному взаємозв'язку всі види музичної діяльності. Основу репертуару музичних творів для хорового співу повинні складати календарно-обрядові пісні. «Такі пісні мають ігровий характер, просту побудову, нескладну мелодичну лінію, інтонацію, простий метроритм і легкодоступні для вивчення» – вважає дослідник І. В. Ройченко [4, с. 14].

Учителеві слід так побудувати роботу з народно-пісенним матеріалом, щоб він не «прослизнув» поза свідомістю та почуттями дітей, а надовго

залишив слід у їх пам'яті. Тоді народна пісня справді послужить основою виховання любові та інтересу до музики, живого емоційного відгуку на неї, розвиненого емоційного смаку школярів, сприятиме їх гармонійному розвитку.

Слід наголосити, що під час вивчення народної пісні з учнями початкових класів для вчителя дуже важливими є знання з психології, зокрема питання єдності емоційного та раціонального моментів у сприйнятті учнями цього матеріалу. Справді, коли ми на уроці починаємо дуже багато розповідати про пісню, вона втрачає свою емоційну дію на дітей, особливо коли це учні 3-4 класів. Багатослів'я, в цьому випадку, може «засушити» урок, і він не матиме належного ефекту. І навпаки, якщо про народну пісню нічого не розповідати, а тільки прослухати її з учнями, може скластися не завжди відповідне враження. Особливо це стосується таких пісень, де «підтекст» може бути незрозумілим учням 3-4 класів без кваліфікованого, дохідливого та емоційного пояснення вчителя. Це насамперед історичні пісні, де глибокий зміст нерідко розкривається на перший погляд незначними словами й «легкою» мелодією, і жартівливі пісні, зміст яких краще сприймається після розповіді та оповідання з народного гумору та інше.

Під час музично-виховної роботи необхідно спрямовувати свою роботу до єдності, синтезу всіх дисциплін естетичного циклу (музика, хореографія, образотворче мистецтво, література). Відомо, що народне мистецтво побутує в синкретичних формах, де, наприклад, музична інтонація і слово (або музика і рух в танцях, іграх, театралізованих діях) зливаються в єдине і нерозривне виразне ціле [4, с. 14].

Вивчення творів українського дитячого музичного фольклору проводиться на уроці за загальноприйнятою методикою: вступна бесіда, етапи слухання з подальшим обговоренням. В процесі обговорення потрібно аналізувати з дітьми поняття про музичні жанри, музичну мову, музичний образ, про те, які почуття передає музика, про що вона розповідає, про музичний інструментарій, що звучить у творах, які характерні хореографічні рухи тих танців, які пропонуються для слухання тощо.

У вступному слові вчитель говорить, про наших предків, які були сміливими, працьовитими людьми, але явища природи були для них незрозумілими й таємничими. Світ поставав перед ними як створіння, що підстерігає людину на кожному кроці. Тому людям здавалося, що ними керують якісь вищі, невідомі сили. Добробут стародавніх слов'ян залежав здебільшого від урожаю. Не знаючи причин потопів, бурі, граду, люди вважали, що на небі живуть численні боги, які карають, або милують. Наші предки дуже хвилювалися за врожай і за власну долю; якщо все було гаразд, їхня радість не знала меж: вони влаштовували гучні свята з карнавальними походами, тобто переодяганнями, піснями, танцями, театралізованими діями.

Розповідаючи про зимовий період календарно-обрядових пісень, вчитель підкреслює особливу роль українського народу, щодо збереження з давніх часів важливих для всіх людей традицій, а саме проведення зимових свят.

Вони тісно пов'язані з трудовою діяльністю людей, господарськими сценами, календарними циклами у природі, святами, що в давнину мали за мету задобрювання божеств, сил природи, забезпечення їх сприяння у рільництві, годівлі худоби, бджільництві та ін. Найвиразнішими в українському фольклорі є календарні пісні зимово-новорічного циклу – колядки та щедрівки які з давніх-давен зберегли магічно-побажальну сутність, величальний пафос. У них бажані господарські успіхи, добробут, злагода і сімейне щастя подавалися як реальність [5, с. 38].

Під час проведення уроків музичного мистецтва, а саме працюючи над вокально-хоровою діяльністю, вчитель може використовувати і твори малих фольклорних форм, а саме – заклички, примовки, прозивалки, які відрізняються доступністю за літературним і музичним змістом.

Дуже позитивним і повчальним для учнів є робота вчителя з дитячим фольклорним колективом, який він може організувати сам. Брати участь у фольклорному обряді означає не просто виконувати певні дії, поспівати пісень чи завести танок. Це означає прилучитися до великої тайни існування природи, життя.

Висновки. Таким чином, при впровадженні українського дитячого музичного фольклору в освітній процес початкової школи необхідно враховувати наступні особливості: для забезпечення систематичного спілкування учнів початкових класів з українським дитячим фольклором необхідною умовою є створення в навчальному закладі музично-фольклорного середовища; знайомство з музичним фольклором повинно здійснюватися в активній формі, через залучення учнів до різноманітної музичної діяльності; працюючи з творами дитячого музичного фольклору ми впливаємо на емоційно-чуттєву сферу молодшого школяра, зацікавлюючи учнів змістом творів, а також самим процесом виконання з ними.

Література

1. Вацьо М. В. Музичний фольклор в естетичному вихованні школярів / М. В. Вацьо //Мистецтво. Музичне виховання. Фольклор// <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/3271>
2. Коваль Т.В. Психолого-педагогічні особливості використання музичного фольклору в навчально-виховній роботі з молодшими школярами / Т.В. Коваль // «Молодий вчений» , № 11 (51), листопад, 2017 – С. 329-333
3. Методика музичного виховання: Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі: методичні рекомендації до змісту, організації та проведення уроків музичного мистецтва в ЗОШ для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6020204 «Музичне мистецтво», 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) / Укладач М.М. Качур. – Мукачево: МДУ, 2017. – 26 с.
4. Ройченко І.В. Використання фольклору на уроках музичного мистецтва в початкових класах. Навчально-методичний посібник/ І.В. Ройченко . – Вінниця: ММК, 2016. – 54с.

5. Український дитячий музичний фольклор у художньому розвитку молодших школярів: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів, напряму підготовки «Початкова освіта». / Автор М. В. Вацьо. – Вінниця, 2015. – 120 с.

6. Ярова М.В. Фольклор у системі музичного виховання учнів молодших класів / М.В. Ярова // Актуальні питання мистецької педагогіки, випуск 4, 2015 – С. 117-122

А.Гаврилюк,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент І. В. Савчук

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ ВИДИ

Постановка проблеми. Сучасна соціальна ситуація загострила специфічні проблеми, які стоять перед системою освіти в області культивування творчості як масового явища, що пов'язане з глобальною необхідністю підвищення творчого потенціалу суспільства. Саме творча особистість є дійсним творцем історії, колективній творчості людства сучасність зобов'язана усіма досягненнями матеріального та духовного життя суспільства. Щоб забезпечити розвиток суспільства, ми повинні забезпечити розвиток кожної окремої дитини, тобто виховати творчу особистість

На жаль, останнім часом у школярів спостерігається спад інтересу до навчання. Однією з причин такої ситуації є відсутність у діяльності вчителів і учнів елементів творчості, умов для самовираження, обмеженість форм розвитку і використання творчих здібностей. Тому серед численних компонентів навчально-виховного процесу на сучасному етапі одним із суттєвих, на наш погляд, є розвиток творчої активності учнів.

Аналіз попередніх досліджень. Про необхідність стимулювання й розвитку творчих сил і можливостей учнів у навчальному процесі писали відомі українські педагоги Г. Ващенко, А. Волошин, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Д. Богоявленська, Л. Гапоненко, А. Лук, Л. Виготський та ін.

Актуальність даної проблеми вимагає фундаментальних знань з певних категорій щодо розвитку творчої активності учнів. Тому метою статті є аналіз творчої діяльності особистості та її видів.

Виклад основного матеріалу. Ф. Баррон сказав, що “тільки систематично вивчивши креативність, можна її усвідомити та розвивати як ресурс”.

Різні дослідники питання творчості розглядають його в різних аспектах. Так, Д.Б.Богоявленська [4] вважає, що власне творчість починається там, де перестає бути тільки відповіддю, тільки рішенням поставленого завдання. Тобто, там, де самоцінним являється сам процес діяльності, а не лише результат. Саме в цьому виході за межі заданого, в цій здатності до продовження пізнання за рамками вимог заданої ситуації, і криється таємниця вищих форм творчості, здатність бачити в предметі щось нове, таке, чого не бачать інші.